

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Jany Zemaníkovej a členiek Mgr. Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Evy Hudobovej v právnej veci žalobcu: **B.**, spol. s r.o., C.X., N., IČO: X., proti žalovanému: **A.**, spol. s r.o., N.X., B., IČO: X., zast. JUDr. M.L., K.X., B., (pracovníčka žalovaného), **o určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok**, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. februára 2007 č.k. 3 Cob 148/2006-312, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. februára 2007 č.k. 3 Cob 148/2006-312 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava II. rozsudkom zo dňa 26. januára 2006 č.k. 26 Cb 8/03-247 žalobu zamietol a žalovanému nepriznal náhradu trov konania.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobca sa domáhal určenia neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok voči dlžníkom (B., a.s., M.R. – M., P.S. N., a.s., N.), z dôvodu

absolútnej neplatnosti úkonov podľa § 39 Obč.Z. Naliehavosť právneho záujmu odôvodnil pochybnosťou jeho aktívnej legitimácie v súdnych konaniach.

Súd vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi a zistil, že medzi účastníkmi konania došlo k postúpeniu pohľadávok bezodplatne podľa § 524 a nasl. Obč.Z. Absolútne neplatný je právny úkon, ktorý nie je dovolený, teda ktorý svojim obsahom a účelom odporuje zákonu, alebo zákon obchádza. Skutočnosť, že žalobca uzavrel zmluvy o postúpení pohľadávok, nie je možné z hľadiska obsahu považovať za neplatné, nakoľko v konaní nebolo preukázané, že by tieto svojim obsahom a účelom odporovali zákonu, obchádzali ho, alebo sa priechili dobrým mravom. Zákon umožňoval žalobcovi uzatvoriť zmluvy o postúpení pohľadávok i bezodplatne.

Na základe uvedeného súd žalobu zamietol a o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Žalobca podal proti rozsudku v zákonnej lehote odvolanie podaním zo dňa 26. apríla 2006 (na l.č. 250).

V odôvodnení uviedol, že odvolanie podáva v plnom rozsahu a odôvodnil ho s poukazom na znenie § 524, § 527, § 20, § 13, § 3, § 39 Obč.Z. Poukázal na to, že právne úkony právnickej osoby je oprávnený robiť jej štatutárny orgán, pričom toto konanie zaväzuje právnickú osobu vo všeobecnosti, je však právnym úkonom, a ak takýto úkon je v rozpore so zákonom, alebo ho obchádza, alebo sa preechi dobrým mravom, je takéto konanie podľa § 39 Obč.Z., neplatné. Poukázal i na to, že výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov, nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 Obč.Z.). Obsah dobrých mravov spočíva vo všeobecne platných normách morálky, pri ktorých je daný všeobecný záujem ich rešpektovania (Rc 88/98) a za dobré mravy treba považovať súhrn spoločenských, kultúrnych a právnych noriem, ktoré v historickom vývoji osvedčujú istú nemennosť, sú rešpektované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných. Ide o súhrn etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad, ktoré odpovedajú všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti v súlade so všeobecnými zásadami morálky demokratickej

spoločnosti (3 Cdo 137/2003 NS SR). Za právny úkon, priečiaci sa dobrým mravom, treba považovať úkon, ktorý je všeobecne neakceptovateľný z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi (3 Cdo 137/2003).

Konať v súlade s dobrými mravmi, je treba chápať objektívne t.j. nevyžaduje sa, aby konajúci si bol vedomý toho, že koná v rozpore s dobrými mravmi. K rozporu s dobrými mravmi môže dôjsť aj nezávisle od vedomia a vôle (zavinenia) toho, kto právo alebo povinnosť koná (3 Cdo 137/2003).

Ďalej uviedol, že pri takomto posudzovaní nie je rozhodné, či daný právny úkon je prípustný resp. v súlade s ostatnými predpismi, či inými ustanoveniami Obč.Z., ale je nutné skúmať, či nie je potrebné odoprieť právnu ochranu takémuto úkonu, vzhľadom na konkrétne okolnosti a v zmysle ust. § 3 ods. 1 a § 39 Obč.Z., je takýto úkon potrebné považovať za neplatný. O neplatnosť právneho úkonu podľa § 39, ide potom v prípade, že obsah a účel tohto úkonu, ktorý sledovali jeho účastníci, odporoval zákonu, obchádzal ho, alebo sa priečil dobrým mravom (3 Cdo 137/2003, Rc 30/2000).

Prvostupňový súd neposudzoval predmetné úkony v súlade s dobrými mravmi, teda komplexne, len z hľadiska, že postúpenie pohľadávok je možné i bezodplatne.

Žalovaný vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhol napadnutý rozsudok potvrdiť z dôvodu, že žalobca nenavrhol vykonať žiadne relevantné dôkazy. Poukázal na to, že bezodplatné postúpenie pohľadávok, nie je dôvodom nemravnosti a zaoberal sa tým, že dohoda o cene, je obligatórnou náležitosťou len pri niektorých typoch zmlúv.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací, prejednal vec a rozhodol rozsudkom zo dňa 28. februára 2007 č.k. 3 Cob 148/2006-321 tak, že prvostupňový rozsudok zmenil a určil, že zmluvy o postúpení pohľadávok uzavreté medzi žalobcom a žalovaným v dňoch 26.7.2000 a 25.7.2000, sú neplatné a priznal žalobcovi náhradu trov konania.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že postúpenie pohľadávky je občiansko-právnym inštitútom, pri ktorom dochádza k zmene v osobe veriteľa pohľadávky, a preto súd prvého stupňa bol podľa § 132 O.s.p. povinný skúmať dôkazy v ich vzájomnej súvislosti t.j. nie len posudzovať skutočnosť, že bezodplatné postúpenie nie je v rozpore so zákonom, ani s dobrými mravmi, ale hodnotiť i iný aspekt dôkazov s prihliadnutím na postavenie oboch strán a so zreteľom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. V danej veci bolo nesporne zistené, že konateľ žalobcu Ing. F.L., ktorý dohody podpísal, bol väčšinovým spoločníkom a tiež konateľom žalovaného a jeho konanie v spoločnosti vyústilo do jeho odvolania z funkcie konateľa žalobcu dňa 28.7.2000. Pohľadávky na základe zmlúv o postúpení mali prejsť na spoločnosť žalovaného, ktorá bola vo väčšinovom vlastníctve Ing. F.L. Z uvedeného vyplýva, že žalovaný pri uzatváraní dohôd o postúpení pohľadávok, ťažil z existujúcich pomerov vo svoj prospech a situáciu využil na svoje obohatenie, o čom svedčí skutočnosť, že spoločnosti žalobcu po uzavretí dohôd, ostali len povinnosti z postúpených pohľadávok.

Takéto konanie je podľa názoru odvolacieho súdu nepochybne v rozpore s dobrými mravmi, pretože sa prieči všeobecne platným zásadám morálky, pri ktorých je daný všeobecný záujem ich rešpektovania. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, ako vyplýva z jeho výroku.

K námietke prekážky rozhodnutej veci vyslovil názor, že nie je správna, pretože predmetom konania vedeného pod sp. Zn. 28 Cb 83/00, nebolo určenie neplatnosti predmetných zmlúv o postúpení pohľadávok.

O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 v spojení s § 224 ods. 2 O.s.p. tak, ako vyplýva z výroku rozsudku.

Žalovaný podal proti rozsudku dovolanie podaním zo dňa 25. mája 2007.

V odôvodnení dovolania uviedol, že dovolanie je podľa § 238 ods. 1 O.s.p. prípustné, podané podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. a odôvodňuje ho i ustanovením § 237 O.s.p.

Odvolačný súd zmenu rozsudku odôvodnil výlučne skutkovým zistením, že konateľ žalobcu Ing. F.L., ktorý dohody podpísal, bol väčšinovým spoločníkom a tiež konateľom žalovaného. V tejto súvislosti poukázal na znenie § 136 ods. 1 písm. d/, ods. 2 Obch.Z., v zmysle ktorého porušenie odseku 1, má dôsledky ustanovené v § 65 Obch.Z. Poukázal na znenie § 65, najmä na so, že 2. Spoločnosť je oprávnená požadovať, aby osoba, ktorá tento zákaz porušila, vydala v prospech z obchodu, pri ktorom porušila zákaz konkurencie, alebo previedla tomu zodpovedajúce práva na spoločnosť. Tým nie je dotknuté právo na náhradu škody. Poukázal na to, že konanie v rozpore so zákazom konkurencie, nikdy nemá za následok neplatnosť právnych úkonov, pri ktorých k porušeniu uvedeného zákazu došlo. Napriek tomu, že tieto úkony boli vykonané v rozpore so zákonom (porušenie ustanovení o zákaze konkurencie je vo svojej podstate porušením zákona), spoločnosť sa nemôže dovolávať, ani len relatívnej neplatnosti týchto právnych úkonov, pretože zákon pre uvedený prípad upravuje osobitné sankcie (sankcie upravené v odseku 2 tohto paragrafu). Odsek 2 tohto paragrafu vo vzťahu k všeobecnému ustanoveniu § 39 Obč.Z. (ustanovenie absolútnej neplatnosti právnych úkonov vykonaných kontra legem, t.j. v rozpore so zákonom, treba chápať ako osobitné ustanovenie; z uvedeného dôvodu k aplikácii § 39 Obč.Z., v tomto prípade nedochádza (vzťah lex specialis k lex generalis, v zmysle ktorého vzťahu podliehajú režimu Obchodného zákonníka, sa spravujú Občianskym zákonníkom, len v tých otázkach, ktoré Obchodný zákonník neupravuje). Nároky vyplývajúce z porušenia zákazu konkurencie, uplatňuje spoločnosť priamo voči osobe, ktorá porušila zákaz konkurencie, a nie voči subjektom, s ktorými alebo v prospech, ktorých uvedená osoba konala. Pritom platí, že na uplatnenie nárokov súvisiacich s porušením zákazu konkurencie, vzniká spoločnosti právny nárok, spoločnosť však nie je povinná vymáhať ich, pokiaľ sama nemá záujem.

Ďalej uvádza, že odvolací súd sa v prejednávanej veci dopustil zásadného omylu, keď uplatnil nepríslušnú právnu normu. Poukázal na znenie § 1 ods. 2, ako i na § 261 ods. 1 Obch.Z., nakoľko predmetom konania bol obchodno-právny spor medzi podnikateľmi.

Taktiež samotné skutkové zistenie súdu druhého stupňa o porušení zákazu konkurencie Ing. F.L., je nepravdivé a z toho dôvodu žalobca svoj údajný nárok voči Ing. F.L., ani nikdy nemal odvahu uplatniť, hoci zákon by ho k tomu inak oprávňoval. Toto

skutkové zistenie odvolací súd vyslovil v rozpore s nálezom súdu prvého stupňa. K tomuto tvrdeniu súd nepripustil napriek návrhom žiadne dokazovanie. Zastáva názor, že pri skúmaní tejto otázky ide o prekážku rozhodnutej veci (28 Cb 83/00). V tomto konaní si žalobca voči svojmu konateľovi porušenie zákazu konkurencie uplatnil a súd žalobu zamietol právoplatným rozsudkom. Na túto skutočnosť poukázal dovolateľ v podaní zo dňa 21. júna 2006.

Poukázal tiež na čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vo vzťahu k Ing. L., pretože petit žaloby nesmeroval voči nemu, nebol účastníkom konania, pričom o ňom boli vyslovené nepravdivé tvrdenia. V tejto súvislosti poukázal na publikované právne názory ako i na nález ÚS SR 1/2004.

Odvolací súd ako kritérium nemravnosti našej spoločnosti vyslovil skutkové zistenie, podľa ktorého spoločnosti žalobcu po uzavretí dohôd ostali len povinnosti z postúpených pohľadávok. Takýto dôvod žaloby, ale žalobca v návrhu na začatie súdneho konania neuplatnil a po celé konanie pred súdom ho nepoužil.

Odvolací súd, pokiaľ mal konať v nestrannom a spravodlivom súdnom konaní, bol povinný vykonať dokazovanie k tým otázkam, ku ktorým vyslovil svoje skutkové zistenia. Bol povinný tiež vysporiadať sa s tými dôkazmi, ktoré dovolateľ založil do spisu, a ktoré skutkové zistenia odvolacieho súdu popierajú. Súd nie je v žiadnom prípade povinný vykonať dokazovanie navrhované účastníkom konania, je ale povinný svoje tvrdenia doložiť dôkazmi, pretože mu túto povinnosť predpisuje § 153 O.s.p.

Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že predmetné konanie je konaním o neplatnosť dohôd o postúpení pohľadávok, ktorých účastníkmi boli žalobca a žalovaný. Žalovaný nepreukázal žiadne skutočnosti, ktoré by mali priniesť jasnú odpoveď k termínom podpisovania dohôd o postúpení pohľadávok a oznámení o postúpení pohľadávok.

V zmysle svedeckej výpovede Ing. Š. Všetky dohody boli podpisované v jeden deň. V zmysle predložených dôkazov oznámenia o postúpení pohľadávok boli zasielané dlžníkom až 4.8.2000 (dlžníci B., a.s., P., a.s., N.) resp. len telefonickým oznámením.

Podstatou je potom posúdenie týchto úkonov s dobrými mravmi, nie zákazom konkurencie. Žalobca si neuplatňoval nároky z porušenia zákazu konkurencie, ale ide o určovací žalobu na určenie platnosti právneho úkonu, pričom dôvod neplatnosti nebol uplatňovaný v porušení zákazu konkurencie.

Súdy v tomto prípade posudzovali tieto právne úkony podľa § 524 Obč.Z. (postúpenie pohľadávky) a podľa § 39 OZ (platnosť právneho úkonu), ktoré bolo nutné posudzovať podľa Občianskeho zákonníka, aj keby išlo o vzťah medzi osobami podľa § 261 Obch.Z.

K námietke prekážky rozhodnutej veci uviedol, že v konaní pred KS BA 28Cb 83/00 išlo o vylúčenie spoločníka zo spoločnosti, v ktorom nebolo určené, že žalovaný neporušil zákaz konkurencie, ale bolo určené, že z tohto dôvodu, nemôže byť zo spoločnosti vylúčený, pretože mu táto skutočnosť nebola písomne vytknutá, čo je hmotnoprávnou podmienkou pre platné vylúčenie zo spoločnosti. Spoločník bol vylúčený z iných dôvodov – porušovanie spoločenskej zmluvy a uznesení valného zhromaždenia.

K osobe Ing. L. uviedol, že súdne konanie bolo konaním o neplatnosť dohôd o postúpení pohľadávok, ktorých účastníkmi boli žalobca a žalovaný.

Navrhol dovolanie zamietnuť a priznať mu trovy dovolacieho konania vo výške 34.867,-- Sk za dva úkony právnej pomoci vrátane 19% DPH (prevzatie veci a vyjadrenie) a 356,– Sk paušálna náhrada.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1) preskúmal dovolanie žalovaného a zistil, že je prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p. v platnom znení (ďalej len „O.s.p.“), bolo podané v zákonnej lehote a spĺňa ostatné náležitosti podľa § 241 ods. 1 O.s.p. Dovolanie preskúmal v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že je dôvodné.

Z ust. § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane jeho vecného vymedzenia. V danom prípade podľa obsahu dovolania, bol dovolacím dôvodom, ktorý bol v dovolaní uplatnený, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 153 ods. 1 O.s.p. súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich, alebo ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Dovolací dôvod spočívajúci v neprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom, tak týmto dôvodom, sa rozumie omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. Na rozdiel od skutkového zistenia, ktoré je výsledkom činnosti súdu pri hodnotení dôkazov, o nesprávne právne posúdenie ide vtedy, ak súd zistený skutkový stav nesprávne zhodnotil po stránke právnej, teda chybné aplikoval právny predpis.

Základná otázka, ktorú dovolací súd posudzoval, či bolo dostatočne preukázané, že žalobcov nárok na určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok, je po práve.

Podľa § 524 ods. 1 Obč.Z., môže veriteľ svoju pohľadávku aj bez súhlasu dlžníka postúpiť písomnou zmluvou inému.

Predmetom skúmania v predchádzajúcich konaniach bolo, či došlo k platnému uzavretiu zmlúv o postúpení pohľadávok. Zmluvy boli uzavreté medzi žalobcom a žalovaným, ktorí sú podnikateľskými subjektmi. Za právnickú osobu koná štatutárny orgán, pričom jeho konanie vždy právnickú osobu zaväzuje. U právnických osôb treba vykonávanie právnych úkonov odlišovať od rozhodovania o týchto úkonoch. Rozhodovanie totiž znamená vytváranie vôle vo vnútri spoločnosti a právne konanie, je prejavom už takto vytvorenej vôle navonok voči tretím osobám s cieľom založiť, zmeniť alebo zrušiť právny vzťah. Úprava právneho konania za právnickú osobu je obsiahnutá jednak v Občianskom zákonníku (§ 20, § 22 až § 33b) ale aj v Obchodnom zákonníku (§ 13 až § 16), pokiaľ ide o podnikateľa. V predmetnej veci sú účastníci podnikateľskými subjektmi, teda sa na ich konania vzťahujú

nesporne ustanovenia Obchodného zákonníka ako *lex specialis* a ustanovenia Občianskeho zákonníka platia len v prípade, ak konkrétnu úpravu Obchodný zákonník neupravuje. Z tohto teda vyplýva, že ak podnikateľské subjekty majú úmysel uzavrieť dohodu o postúpení pohľadávok, uzavrujú ju podľa § 524 Obč.Z., inak však platí pre ich vzájomné vzťahy aj naďalej režim Obchodného zákonníka.

Podľa § 39 Obč.Z. je neplatný právny úkon, ktorý svojim obsahom, alebo účelom odporuje zákonu, alebo ho obchádza, alebo sa prieči dobrým mravom. Dôvody nedovolenosti úkonu sú dané v znení citovaného ustanovenia. Dobré mravy sú merítkom hodnotenia konkrétnych situácií, zodpovedajúcich všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti so všeobecnými morálnymi zásadami spoločnosti. Rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Obč.Z. v spojitosti s personálnym prepojením obchodných spoločností sa dobrým mravom neprieči, avšak správanie sa osôb v obchodných vzťahoch musí byť obvyklé, poctivé a spravodlivé, ktoré neodporuje základným morálnym zásadám prevládajúcim v spoločnosti, ktoré vymedzujú konanie zodpovedajúce dobrým mravom, a to čo je za hranicami tohto konania, za konanie priečiace sa dobrým mravom, tieto skutočnosti však musia byť preukázané.

Podľa § 213 O.s.p. v zásade platí v právnom poriadku apelačný systém, ktorého podstatou je princíp, že odvolací súd preskúmava rozhodnutie napadnuté odvolaním znovu. Rozhodnúť o riadnom opravnom prostriedku, si spravidla vyžaduje vykonať, opakovať alebo doplniť dokazovanie. Viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa znamená len to, že viazanosť existuje v rozsahu, v akom by sa odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa bez toho, aby v rozpore so zásadou priamosti a ústnosti odmietol opakovať, alebo doplniť dôkazy vykonané prvostupňovým súdom. Z tohto tiež vyplýva, že viazanosť odvolacieho súdu sa vzťahuje na skutkové zistenia, ktoré sú uvedené v odôvodnení rozsudku prvostupňového súdu s tým, že odvolací súd ich môže zmeniť alebo doplniť, prípadne inak modifikovať iba po vykonaní dokazovania t.j. po opakovaní alebo doplnení dokazovania. Podanie správy o priebehu doterajšieho konania, oboznámenie sa s odvolaním a vyjadrením k odvolaniu, nie je však možné považovať za doplnenie dokazovania tak, ako to predpokladá § 220 O.s.p.

V preskúmvanej veci dospel dovolací súd k záveru, že posúdenie nároku žalobcu odvolacím súdom, bolo vyslovené bez vykonaného dokazovania resp. doplneného dokazovania v odvolacom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom bude postupovať v naznačenom smere.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 23. septembra 2008

JUDr. Jana Zemaníková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Zuzana Štofániková